Capitells identificats

El MNAC descobreix que tres enigmàtiques escultures romàniques dels seus fons procedeixen de l'antic claustre del monestir de Sant Miquel de Fluvià

S'han comparat amb les peces excavades al complex monàstic i coincideixen

Eren tres capitells romànics de procedència desconeguda que el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) creu que es van incorporar als seus fons a principi del segle XX. No en pot estar segur perquè no hi ha cap document de l'ingrés. No se sap si es van comprar (el més probable) o van entrar gràcies a una donació, tot i que el misteri principal era un altre: per a on van ser creats?

Després d'anys de pacient recerca, el cap de la col·lecció d'art romànic del museu, Jordi Camps, ha conclòs que aquest conjunt de capitells havien format part de l'antic claustre del monestir de Sant Miquel de Fluvià. La troballa arriba en un any molt especial per a aquest monument empordanès, en plena celebració del 950è aniversari de la consagració de la seva església, el seu element més conegut. Just avui, i dins dels actes commemoratius, Camps desvelarà el descobriment en una xerrada (19 h), en què també intervindran els arqueòlegs Joan Frigola i Andrea Ferrer, aquesta última, conservadora del Museu Arqueològic de Banyoles.

I és que les excavacions recents en el recinte han estat fonamentals per esbrinar l'origen de les tres escultures que posseeix el museu de capçalera de l'art català. Del claustre se n'havia perdut completament la memòria fins que als anys quaranta del segle passat es van desenterrar dos dels seus capitells durant les obres de construcció de la sagristia. El 2010, ja dins del pla de recuperació i revaloració dels vestigis del conjunt monàstic, en va aparèixer un tercer, i el 2014, un quart. D'aquests quatre capitells, dos es van col·locar dins de l'església i els altres dos, en un magatzem.

Va ser fa cinc anys que Camps, en una visita a Sant Miquel de Fluvià, va veure els capitells excavats i va començar a lligar caps. “Hi havia unes coincidències clarísimes amb les obres que custodiem al MNAC; fins llavors, la hipòtesi d'alguns estudiosos era que havien pertangut al monestir de Sant Serni de Tàvernoles, però el cert és que no concordava gens i jo ja ho havia descartat”, explica Camps, que aporta una dada molt interessant per entendre la complexitat d'aquestes recerques: del 40% de les escultures de pedra del període romànic que atresora el MNAC hi ha confusió sobre el seu emplaçament primigeni.

Les connexions entre el grup de capitells trobats in situ i el del museu barceloní són totals. El material, pedra volcànica extreta d'una tartera de Vilacolum; les dimensions i la temàtica, vegetal i animal. I un detall important que també comparteixen: no tenen collarí, és a dir, l'habitual motllura que hi ha a la part inferior. Per tot plegat, Camps no té cap dubte que els capitells del MNAC són de la mateixa família que els que amagava la terra de Sant Miquel de Fluvià.

Dels tres capitells, actualment el MNAC només en té exposat un a les seves sales, mentre que els altres dos reposen a les reserves. No sempre ha estat així. Fins que no es va afrontar la gran reforma de la col·lecció d'art romànic, als anys vuitanta, les tres peces estaven a la vista del públic. En tot cas, al que ara llueix a les sales (està ornamentat amb sirenes peix a les quatre cares, un recurs habitual de significació malèfica) caldrà canviar-li la cartel·la, perquè es limita a dir que “procedeix probablement d'algun claustre del nord-est de

Catalunya". No tots els interrogants estan resolts, però: el de la datació no s'acaba de concretar. Camps aposta pel primer terç del segle XII. "El monestir és del segle XI, però el claustre amb tota probabilitat no es va construir fins més tard", opina.

Cal continuar investigant. I excavant. L'any que ve es farà una nova campanya a l'ala sud del solar que l'Ajuntament va adquirir el 2007 a uns particulars, una inversió que va representar l'inici del rescat d'un complex monàstic fins llavors ocult i, per tant, "molt desconegut", precisa Andrea Ferrer, una de les seves principals coneixedores. Gràcies a la feina dels arqueòlegs, avui es té moltíssima informació de com es van gestar el claustre i la majoria de dependències que s'ordenaven al seu voltant, la seva evolució, i quan i per què es va destruir. La decadència va arribar el segle XVI: l'espai va ser fortificat i es va fer un fossat que va partir pel mig el claustre, que era de dimensions petites (de capitells, en tenia 20).

El projecte de restitució, finançat per l'Ajuntament i la Diputació, no està del tot acabat, però quasi. El maig passat el recinte es va obrir a les visites. El gran repte és aconseguir incorporar-lo plenament en l'imaginari del llegat romànic català. "És una de les joies romàniques pendents de descobrir pel públic; ara li ha arribat la seva hora", conclou l'alcalde Àngel Posas.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 26-11-2016 Pàgina 50
-El Punt Avui. Barcelona 26-11-2016 Pàgina 34
-El Punt Avui. Camp i Ebre 26-11-2016 Pàgina 34
-El Punt Avui. Lleida 26-11-2016 Pàgina 34
-El Punt Avui. Maresme 26-11-2016 Pàgina 34
-El Punt Avui. Catalunya Central 26-11-2016 Pàgina 34

Font del document: http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1025294-capitells-identificats.html